

Lidé se odnaučili jíst, pane Pohlreichu. Dokdy vydrží vláda. Keller spočetl všem

- CZ24 News | 2. června 2022

ČESKO: Zdeněk Pohlreich by si měl vyzkoušet, jaké to je provozovat restauraci za německé ceny v oblastech bez turismu, komentuje sociolog Jan Keller šéfkuchařův výrok o cenách jídla. Lidé se dle Kellera už skoro odnaučili jíst. Fialově vládě profesor předvídá trvání do začátku topné sezony, což je i tak déle než čekal. Ve chvíli, kdy střední vrstvy začnou věřit, že ty nahoře už nepotřebují, dochází k nepředvídatelným událostem, sdělil též sociolog.



Foto: *Hans Štembera*
Popisek: *Profesor Jan Keller*

Není tajemstvím, že chudšími lidmi vláda pohrdá. Prostě je mají za póvl. Někteří členové ODS kritizovali, že poslední dobou poslouchají jen řeči o „sockách, co neumějí šetřit“, nebo o „zbytečném sraní s lidmi, co se o sebe neumějí postarat sami“. Svěřili se i pro ParlamentníListy.cz. Bylo to tak vždycky? Nutno připustit, že předcházející české vlády tento postoj minimálně dokázaly alespoň lépe zakrýt. Pane profesore, co vy na to?

Pravicoví politici skutečně často pohrdají lidmi, o kterých říkají, že se neumějí postarat sami o sebe. Tady je třeba rozlišovat dvě věci. Studie potvrzují, že při jakémoliv míře blahobytu se vždy najde ve společnosti několik málo procent lidí, kteří nemají zájem o práci, mají potíže s udržení trvalejších partnerských vztahů a dostávají se opakovaně do konfliktu se zákonem. To potvrzují studie ze všech typů společností, badatelé se přou jen o to, nakolik je to způsobeno geneticky, nakolik špatným rodinným prostředím a vadnou výchovou či jinými vlivy.

Naši politici však mluví o něčem jiném. Jsou zpravidla líní přemýšlet, a proto opakují to, co liberálové jistých odstínů melou pořád dokola už déle než dvě stě let. A sice že každý občan se má o sebe postarat sám. Toto moudro pochází z doby, kdy za občana byl považován pouze zámožný muž. Ženy a děti byly jeho majetkem a chudí lidé neměli volební ani občanská práva. Máme u nás tedy pravicové politiky, kteří si dodnes nevšimli, že se poměry změnily a že plnoprávními občany jsou i ženy, nemajetní starší lidé, lidé nemocní, bez prostředků a všelijak hendikepovaní. Všimnou si jich vždy až

těsně před volbami, kdy jim slibují hory doly, protože se od svých poradců dozvědí, že těch hůře situovaných není ve společnosti jen nezanedbatelné procento, ale že se z nich skládá velká část mlčící většiny.

Upozorňoval jste v jednom ze svých komentářů pro Argument, že „francouzská šlechta alespoň poddaným ze svých zámků nevyčítala, že si žijí příliš nad poměry“. V jaké době by mohlo lidem začít vadit, že jsou vnímáni jako přebytní? Myslíte si, že stačí nějaký impuls, událost? Vadí to vlastně někomu?

Každá společnost se skládá v podstatě ze tří vrstev. Nahoře stojí ti, kdo jsou momentálně držiteli moci a vlivu. Uprostřed ti, kdo mohou být z hlediska potřeb mocných jakkoliv využitelní. A dole jsou lidé, které ti nahoře k ničemu (kromě již zmíněných voleb) nepotřebují. Tento model může fungovat jedině potud, pokud je pozice těch nahoře brána jako zasloužená v očích zbytku společnosti. Jakmile ti nahoře soustřeďují jen privilegia a pro fungování celku jsou zbyteční, dříve nebo později končí. Ti uprostřed musejí mít pocit, že systém jim přináší více výhod než nevýhod. A musejí mít důvěru v to, že do budoucna o výhody nepřijdou a jejich děti se budou mít aspoň tak dobře jako oni. Pokud tato podmínka splněna není, systém rovněž dříve nebo později končí. A ti dole potřebují mít šanci, že se nestanou trvale přebytní. Pokud získají dojem, že pro ně ve společnosti není místa, anebo dokonce že tato místa jsou nabízena někomu jinému za lepších podmínek než jim, také to dlouhého trvání nemá. Impuls či událost, které změny nastartují, bývají pak spíše náhodné.

Před deseti lety jste publikoval pro Právo článek s názvem „Jak si žijeme nad poměry“. Tehdy jste psal, že lidé u nás si za srovnatelnou práci vydělají jen třetinu až čtvrtinu toho co jejich kolegové v Německu či Rakousku. Nedávno jste v médiích připomínal, že se nic nezměnilo. Opravdu?

V tomto ohledu se nezměnilo nic, tedy alespoň nic k lepšímu. Změnilo se však to, že jsme se mezitím všichni kromě členů vlády dozvěděli, že při svých třetinových mzdách zaplatí naši lidé za elektřinu a plyn mnohem více, než platí naši západní a jižní sousedé ze svých trojnásobných mezd. Za benzín zaplatí rovněž o něco více a za základní potraviny už také. Když jim přitom jistá paní z Poslanecké sněmovny vzkazuje, že si žijí příliš nad poměry, nedá se to kvalifikovat jinak než jako neuvěřitelná směs hlouposti, drzosti a dodal bych – velké neprozíravosti.

Zdeněk Pohlreich konstatoval, že za oběd 170 korun si pořídíte v Německu tak akorát kafe u dálnice. Pro Aktuálně.cz kritizoval, že je nedostatek lidí v gastronomii. „Vláda dala lidem během covidu dost peněz na to, aby mohli žít, srovnali si svoje životní preference a lidově řečeno se odnaučili dělat,“ říká. Pohlreich si nemyslí, že by lidé v Česku „neměli peníze na jídlo“. Jak to vidíte vy?

Myslím si, že Zdeněk Pohlreich rozumí společnosti asi tak jako já vaření. Já si ovšem na rozdíl od něho netroufám sestavovat pro druhé recepty. Ať pan Pohlreich zkusí u nás někde mimo místa plná turistů prodávat jídla za německé nebo francouzské ceny. S překvapením zjistí, že lidé se u nás dokonce odnaučili i jíst. Nejsem si jist, zda pochopí proč. Možná by měl každý dělat to, čemu rozumí.

Máme už další desítky tisíc nových zaměstnanců z Ukrajiny. Je jasné, že poptávka českého pracovního trhu se nekryje s nabídkou, která společně s uprchlíky přichází. Lze počítat s tím, že bude mít migrační krize za důsledek ještě větší odliv vystudovaných českých lidí za hranice?

Zatím chybějí přesná data. Z těch, která mám k dispozici, jsem nenabyl dojmu, že podíl migrantů z Ukrajiny, kteří se zapojují do trhu práce, je natolik velký, že by to vytlačovalo naše lidi do jiných zemí. Podle některých informací je zájem spíše o brigády, což ale zase není problém, který by měl

vadit našim vysokoškolákům. Pokud si někdo snad myslí, že masivní příliv Ukrajinců zachrání naši ekonomiku, pak vlastně říká, že bez Putina by naše ekonomika klekla, takže Rusové nás vlastně hospodářsky zachránili. Na takové lidi by si měli posvítit chlapi z BIS.

Do jaké míry budou mít teď zaměstnavatelé v ruce argument, že levné pracovní síly je dost? Tím pádem nebudou mít žádnou motivaci zvyšovat mzdy. Zároveň budou vysvětlovat zaměstnancům, jak to mají těžké, protože se všechno zdražuje.

Pánbůh stvořil zaměstnavatele od toho, aby tvrdili, že je zaměstnanci ožebračují. Zaměstnance stvořil pak proto, aby říkali, že je odírají jejich zaměstnavatelé. Možná by se leccos vyjasnilo, pokud by se zaměstnavatelé pokusili žít se svými rodinami za minimální mzdu. Ale také pokud by zaměstnanci okusili, jaké to je, řídit firmu, a přitom nepodvádět, nepřesměřovávat příjmy do daňových rájů a přežít v konkurenci, která je neuvěřitelně deformována nejrozličnějšími politicky vyhandlovanými dotacemi. Možná by i oni zjistili, že těm druhým není co závidět.

Česká republika nemá silné organizované odbory. Z politické scény vyšuměly strany, které by měly alespoň vizi sociálního státu nebo o něm mluvily. Část lidí se tak může svobodně rozhodnout, pod kterým mostem bude bydlet, a ten zbytek se tváří, že se jich to netýká. Trend nabývá na síle. Přesto, kolik procent lidí je vlastně opravdu ohroženo chudobou? Deset procent? Třetina?

Já se už roky nedívám na televizi a neposlouchám rozhlas. Oboje činím z důvodů psychické hygieny. Ale nedávno mi známý říkal, že údajně jakýsi sociolog v rádiu tvrdil, že chudobou je u nás ohroženo snad 15 % populace. Mám to z druhé ruky, ale pokud to skutečně někdo říkal, tak ho měli hned po pořadu poslat na dechovou zkoušku. Jestliže nevíme, jaké budou ceny plynu, elektřiny, dřeva, uhlí a základních potravin už letos na podzim, nemůžeme ani vědět, jaké procento populace bude ohroženo chudobou. Pro naši populaci je příznačné, že mnoho lidí žije poměrně těsně nad hranicí bída, že střední vrstvy nejsou příliš vzdáleny od nižších příjmových vrstev, že domácnosti mají často jen malé finanční rezervy, starobní důchody jsou nízké v poměru k průměrné mzdě atd. To všechno nasvědčuje, že pokud se inflační trendy nezpomalí, zasáhne to populaci skutečně masově. Těžko říct, kolik procent představuje masu, ale 15 % to tedy rozhodně nebude.

„Zatímco naše laciná práce obohacuje ročně stovkami miliard majitele a akcionáře zahraničních firem, naše předražené náklady přinášejí další stovky miliard těm, kdo hrají na burzách a kontrolují distribuční sítě,“ psal jste pro Argument. Zmínil jste, že nikdo nenapíše, kteří politici jsou za tohle zodpovědní. Myslíte si, že má smysl je vyjmenovat? Vidíme, že v praxi existuje poněkud mlhavá osobní politická zodpovědnost.

Kapitalismus má oproti tomu, co jsme u nás měli před listopadem 1989, dvě obrovské výhody. Za prvé se poměrně rychle obměňují ministři a celé vlády, takže v podstatě nikdo nemůže za nic, za druhé se všechny problémy dají svést na to, že je ve společnosti příliš málo trhu. Trh je samozřejmě z hospodářského hlediska nesmírně důležitý. Ale ještě významnější je z hlediska politického. Dává politikům obrovské alibi a rozhřešení za vše už dopředu. Kdyby bylo více trhu, tak i ti nejneschopnější (a zde bych mohl jmenovat prakticky celou současnou vládu) by dosahovali naprosto skvělých výsledků. Pak už jenom stačí uvěřit tomu, že trhu je málo kvůli podnikateli Babišovi, a volby zase dopadnou tak, jak mají.

Republika přijala stovky tisíc Ukrajinců. Do jaké míry má ODS, případně KDU-ČSL takto zajištěné voliče?

Strana, která by prosazovala, aby migranti získali hlasovací právo, automaticky ztratí nemalou část svých původních voličů. Stalo se to naposledy socialistům ve Francii. Poté, co se spolehli na hlasy

azylantů, opustili je jejich kmenoví voliči. A samotní migranti je podporovali jen krátce, brzy přešli k jiným stranám. Takže doufám, že ODS i lidovci budou hlasovací právo migrantů všemi silami podporovat.

Mezitím se debatuje v EU o šestém balíčku sankcí proti Rusku. Je potřeba rychle odmítnout ruský plyn a ropu. Za každou cenu se zbavíme co nejdříve závislosti na Rusku. S jakým dojmem trend sledujete?

Máme u nás několik špičkových odborníků na energetiku. V abecedním pořadí: Pavel Janeček, Ivan Noveský, Vladimír Štěpán, Alena Vitásková. Skutečného odborníka v Česku (ať již v energetice, zemědělství anebo sociálních věcech či financích) poznáte naprosto bezpečně podle toho, že současná vláda ignoruje jeho rady. Po prostudování názorů odborníků na energetiku začínám mít dojem, že tato vláda vydrží tak maximálně do počátku topné sezóny. I to je pro ni nečekaný úspěch, tipoval jsem její životnost tak do žní.

[ZDROJ](#)